

CZYNNOŚCI
PROCESOWE

KAZUS 27

Robert L. występował w sprawie jako oskarżyciel posiłkowy subsidiary. W trakcie rozprawy głównej Robert L. zmarł. Oświadczenie o wstąpieniu do postępowania i kontynuowaniu akcji oskarżycielskiej złożyła jego narzeczona. Kilka dni później podobnej treści oświadczenie przedstawiła w sądzie matka zmarłego. Sąd odmówił dopuszczenia jej do postępowania wskazując, że interesy zmarłego zostały już poddane należytej ochronie przez narzeczoną.

Pytania

1. Jaki jest krąg osób legitymowanych do przejęcia oskarżenia po zmarłym?
2. Jaki powinien być sposób postępowania sądu w tej sprawie?

KAZUS 27

Zgodnie z art. 58 § 2 k.p.k. w zw. z art. 61 k.p.k. w razie śmierci oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego postępowanie należy zawiesić, a osoby najbliższe mogą przejąć oskarżenie w ciągu trzech miesięcy od dnia śmierci oskarżyciela. Krąg osób najbliższych określony został w art. 115 § 11 k.k., przy czym wstąpienie jednej z tych osób eliminuje pozostałe. W przedstawionej sytuacji konieczne byłoby ustalenie rodzaju zażyłości wiążącej zmarłego i jego narzeczoną. Narzeczeństwo bowiem samo w sobie nie może być podstawą do przyznania statusu najbliższości. Natomiast gdyby okazało się, że narzeczona pozostawała ze zmarłym we wspólnym pożyciu, wówczas jej oświadczenie o przejęciu praw zmarłego byłoby skuteczne, podobnie jak późniejsze odstąpienie od oskarżenia. Taką okoliczność należy jednak uprawdopodobnić, przy czym możliwe jest przeprowadzenie przez sąd w tym zakresie dowodu swobodnego (art. 97 k.p.k.). Natomiast ustalenie, że brak było wspólnego pożycia, musiałoby prowadzić do stwierdzenia, że akcja narzeczonej była nieskuteczna, a czynności w postępowaniu może prowadzić dopiero matka zmarłego.

KAZUS 34

Andrzej D. podejrzany o czyn określony w art. 289 § 1 k.k. początkowo przyznawał, że popełnił zarzucane mu przestępstwo, ponadto w toku pierwszego przesłuchania podał, iż czynu tego dopuścił się z bratem Janem D. oraz nieletnim Mariuszem S. Również Mariusz S. przesłuchany w charakterze świadka zeznał, iż z braćmi Janem D. i Andrzejem D. zabrali samochód marki Audi w celu krótkotrwałego użycia. Następnie przed zakończeniem dochodzenia Andrzej D. zmienił wyjaśnienia i podał, że brat Jan D. nie brał udziału w przestępstwie. Natomiast oskarżony Jan D. od początku do końca postępowania karnego konsekwentnie twierdził, iż przestępstwa nie popełnił, zaś w czasie, kiedy ten czyn miał miejsce, przebywał poza miastem. Oskarżeni bracia ustanowili obrońcę z wyboru w osobie Zygmunta L.

Pytanie

Czy obrońca Zygmunt L. może bronić obu oskarżonych braci?

KAZUS 34

W toku rozprawy przed sądem pierwszej instancji obu oskarżonych bronił ten sam obrońca, chociaż ich interesy były sprzeczne ze względu na początkowe pomówienie Jana D. o współudział w przestępstwie przez Andrzeja D. Niewątpliwie wykonywanie obrony Jana D. wymagało podważenia przez obrońcę pierwszych wyjaśnień Andrzeja D., co świadczy o kolizji interesów oskarżonych. Ilekroć wyjaśnienia jednego z oskarżonych lub dowody przezeń powoływane i ich ocena godzą w interes drugiego oskarżonego, tylekroć powstaje kolizja interesów, która nie pozwala, aby jeden obrońca bronił obu tych oskarżonych. Wówczas sąd, w trybie art. 85 k.p.k., powinien zakreślić oskarżonym odpowiedni termin na ustanowienie nowych obrońców. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Jeżeli sąd nie postąpi w myśl art. 85 k.p.k., będzie to uchybienie procesowe, na które można powoływać się w apelacji od wyroku.

Orzecznictwo

Wyrok SN z 26 października 1971 r., V KRN 375/71, OSNKW 1972, nr 2, poz. 36.

KAZUS 35

Karol M. wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z 17 lipca 2007 r. został skazany za czyn określony w art. 158 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata. Po ogłoszeniu wyroku obrońca wystąpił o uzasadnienie wyroku i jego doręczenie. W związku z tym, że oskarżyciel nie wystąpił z takim wnioskiem, obrońca — nie konsultując się z oskarżonym Karolem M. — cofnął wniosek o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem.

Pytanie

Czy zachowanie obrońcy było słuszne?

KAZUS 35

Cofnięcie przez obrońcę wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem na piśmie bez uzyskania zgody oskarżonego jest dla niego niekorzystne, zatem sprzeczne z treścią art. 86 § 1 k.p.k. Istnieje domniemanie faktyczne zgodności działań obrońcy z wolą oskarżonego. Jeżeli więc obrońca cofnął wniosek o doręczenie mu odpisu wyroku z uzasadnieniem, sąd przyjmie, iż obrońca uzgodnił tę czynność z oskarżonym. Gdyby jednak sąd powziął jakąkolwiek wątpliwość odnośnie do zgodności działań obrońcy z wolą oskarżonego, powinien wówczas zwrócić się bezpośrednio do oskarżonego z pytaniem, czy rezygnuje z drogi odwoławczej. Gdyby oskarżony zwrócił się do sądu z wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o pisemne uzasadnienie wyroku, ponieważ obrońca nie uzgodnił z nim czynności, o której wyżej mowa, termin powinien zostać przywrócony.

KAZUS 39

Podmiot, wobec którego prokurator na mocy art. 52 k.k. w zw. z art. 333 § 4 k.p.k. wystąpił o zwrot na rzecz Skarbu Państwa uzyskanej korzyści majątkowej, ustanowił sobie pełnomocnika. Po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd odmówił dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, ponieważ w przekonaniu sądu nie została spełniona przesłanka, o której mowa w art. 87 § 3 k.p.k., czyli nie zachodzi potrzeba obrony interesów osoby niebędącej stroną.

Pytanie

Czy decyzja sądu była prawidłowa?

KAZUS 39

Pełnomocnik podmiotu z art. 52 k.k. nie podlega rygorom wskazanym w art. 87 § 3 k.p.k., skoro bowiem sam Kodeks postępowania karnego uznaje, niezależnie od rozwiązania przyjętego w art. 87 § 2 k.p.k., że dany podmiot może korzystać z pełnomocnika, to rozstrzyga tym samym, iż wymaga tego ochrona jego interesów procesowych. Nie powinno to zatem podlegać już ocenie sądu lub prokuratora (art. 416 k.p.k.). Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje. Podmiot, o którym mowa w art. 52 k.k., może jednak wnieść apelację od wyroku sądu w pierwszej instancji i podnieść w owej apelacji, w trybie art. 447 § 3 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 2 k.p.k., zarzut obrazy prawa procesowego, polegający na naruszeniu jego prawa do obrony w postaci pozbawienia go możliwości korzystania z fachowej pomocy prawnej.

Przesłanki procesowe

Pytanie kontrolne

Zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej powoduje:

- a) zawsze umorzenie postępowania;
- b) zawsze odmowę wszczęcia postępowania;
- c) zawieszenie postępowania;
- d) żadna z powyższych.

Zbieg przesłanek procesowych

Sąd Okręgowy we Wrocławiu po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o przywłaszczenie mienia ustalił, że oskarżonemu Wojciechowi S. nie można przypisać popełnienia przestępstwa, gdyż nie można uznać, iż wypełnił on znamiona zarzucanego mu czynu zabronionego. Zarazem ustalił jednak, że niezależnie od powyższych ustaleń sprawa uległa przedawnieniu.

Jakie rozstrzygnięcie powinien wydać Sąd?

Kazus: właściwość sądu

Jan C. został oskarżony o czyn z art. 148 § 1 k.k. Sąd Okręgowy, orzekając w składzie dwóch sędziów zawodowych oraz trzech ławników, skazał go za ten czyn na karę 25 lat pozbawienia wolności. Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego. Przewodniczący wydziału karnego w Sądzie Apelacyjnym wyznaczył rozprawę apelacyjną w składzie pięciu sędziów zawodowych.

Czy przewodniczący wydziału w Sądzie Apelacyjnym postąpił prawidłowo?

Omów skład sądu orzekającego w postępowaniu odwoławczym.

KAZUS: kumulacja ról procesowych

Janusz W., Wojciech K. i Wiesław F. zostali oskarżeni o udział w bójce. Wojciech K. złożył w sądzie oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego wraz z wnioskiem o naprawienie szkody. Argumentował w nim, że pomimo bycia oskarżonym w toczącej się sprawie, jest również pokrzywdzonym, odniósł bowiem obrażenia w wyniku ciosów zadawanych mu przez pozostałych uczestników bójki.

Czy stanowisko Wojciecha K. zasługuje na uwzględnienie?

Wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006r., IV KK 12/06

Teza: „Jeżeli istota przestępstwa sprowadza się do tego, że współuczestnicy określonego zdarzenia przestępnego, będący współsprawcami przestępstwa, którego znamiona ich zachowanie w tym zdarzeniu wypełnia, są jednocześnie pokrzywdzonymi działaniami innych jego współuczestników (np. w bójce), to w razie wydzielenia do odrębnego postępowania sprawy jednego z nich, pozostali, których dobro prawne zostało naruszone lub zagrożone przez zachowanie tego oskarżonego, którego dotyczy wydzielone postępowanie, mogą w tym postępowaniu wykonywać uprawnienia pokrzywdzonego, w tym przewidziane w art. 387 § 2 *in fine* k.p.k.”

Z uzasadnienia: „dopóki proces toczył się wobec trzech współoskarżonych o udział w bójce, dopóty każdy z nich, w tym i Andrzej B., był oskarżonym w tej sprawie i nie mógł tej roli łączyć z rolą pokrzywdzonego. Z chwilą jednak wyłączenia zeń sprawy Mariana P. i prowadzenia jej odrębnie, stała się ona postępowaniem karnym prowadzonym jedynie wobec tego oskarżonego, zatem ci uczestnicy bójki, którzy - jak wspomniany Andrzej B. - odnieśli w niej obrażenia w wyniku działania Mariana P., stali się w tym postępowaniu pokrzywdzonymi”.

Czynność procesowa...

To każde zachowanie uczestnika postępowania wywołujące skutki przewidziane przez prawo procesowe.

Czynności procesowe mogą być wyłącznie pozytywne tj. **realizowane poprzez działanie**. Nie ma czynności procesowych z zaniechania, co nie oznacza, że niedokonanie danej czynności procesowej nie wywołuje skutków procesowych.

Czynności procesowe – jak wskazuje sama nazwa – mogą być dokonywane **w toku prowadzonego postępowania karnego**. Wcześniejsze czynności np. organów uprawnionych do prowadzenia śledztwa lub dochodzenia to czynności pozaprocessowe

Przykład: zaskarżenie wyroku

Czynność procesowa – wniesienie apelacji – wyrok sądu I instancji jest nieprawomocny.

Zaniechanie zaskarżenia – prawomocność wyroku sądu I instancji

Czynność procesowa a zdarzenie procesowe

Czynność procesowa

- Świadome działanie uczestnika postępowania
- Podjęcie określonej czynności procesowej zależy od woli danej osoby

Zdarzenie procesowe

- Zachodzą niezależnie od woli uczestników postępowania
- Wywierają określone konsekwencje procesowe
- Np. śmierć oskarżonego = umorzenie postępowania

Kategorie czynności procesowych

Ze względu na cel czynności procesowej:

Rozpoznawcze – zbadanie i rozstrzygnięcie kwestii w procesie

Wykonawcze – wykonanie decyzji procesowej (np. zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie oskarżonego)

Ze względu na sposób komunikowania:

Wyraźne – złożenie oświadczenia przez uczestnika postępowania w formie ustnej lub pisemnej (np. złożenie wniosku o ściganie)

Konkludentne (dorozumiane) – komunikowane przez samo zachowanie, które w konkretnej sytuacji wskazuje na istotę czynności

Ze względu na zgodność z przepisami prawa

Wadliwe

Niewadliwe

Ze względu na podmiot

Czynności **organów procesowych**

Stron procesowych

Innych uczestników postępowania

Ze względu na charakter rozróżnia się czynności procesowe takie jak:

- Oświadczenia procesowe – wyrażenie określonej treści przez uczestnika postępowania
 - Oświadczenia wiedzy – komunikowanie wiadomości przez uczestników postępowania (np. złożenie zeznań, opinia biegłego)
 - Oświadczenia woli:
 - Postulujące – wnioski, podania, prośby
 - Imperatywne – władcze
 - Polecenia – por. np. art. 15 § 1 k.p.k.
 - Decyzje procesowe – rozstrzygnięcia
 - Orzeczenia
 - Wyroki
 - Postanowienia
 - Uchwały SN
 - Zarządzenia
- Spostrzeżenia procesowe – pojmowanie wyrażeń zmysłowych (np. oględziny)
- Czynności realne – stwarzanie lub zmiana sytuacji faktycznych np. przeszukanie

Szerzej na kolejnych slajdach

Wadliwość czynności procesowych

- Wadliwa jest czynność procesowa, która nie została podjęta zgodnie ze wszystkim warunkami określonymi w kpk
- Warunki niewadliwości czynności procesowych
 - Zachodzą pozytywne przesłanki czynności procesowej (tj. uczestnik postępowania miał prawo jej dokonać)
 - Uczestnik postępowania ma zdolność do dokonywania czynności procesowych (czyli może skutecznie składać oświadczenia procesowe i wykonywać skuteczne czynności realne)
 - Przestrzegane są warunki modalne czynności – odbywa się w należytej formie, terminie i miejscu

Konsekwencje naruszenia warunków niewadliwości czynności procesowych

Niedopuszczalność

Bezzasadność

Bezskuteczność

Wadliwość

Nieważność obecnie nie występuje w KPK (od 2003 r.), ale występuje w ustawie z 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Konsekwencje naruszenia warunków niewadliwości czynności procesowych

Niedopuszczalność

- Czynność została przeprowadzona mimo braku jej ustawowych warunków (np. niedopuszczalne jest zastępowanie dowodu z wyjaśnień oskarżonego lub zeznań świadków treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych) albo gdy ustawa zakazuje dokonania czynności
- Czynności niedopuszczalne nie wywołują skutków prawnych
- Np. **nie stanowią dowodu** wyjaśnienia, zeznania oraz oświadczenia złożone w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi lub uzyskane wbrew zakazom wymienionym w art. 171 § 5

Konsekwencje naruszenia warunków niewadliwości czynności procesowych

Bezzasadność

- Ocena merytoryczna czynności procesowej
- Czynność prawna była formalnie zgodna z prawem (uczestnik miał prawo jej dokonać, zachował termin, miejsce itp.)
- Np. oskarżony lub oskarżyciel wnieśli apelację, a sąd po jej rozpoznaniu uznał ją za bezzasadną (uznanie apelacji za bezzasadną skutkuje utrzymaniem w mocy zaskarżonego orzeczenia art. 437 § 1)

Konsekwencje naruszenia warunków niewadliwości czynności procesowych

Bezskuteczność

- Sankcja procesowa za niedopełnienie obowiązków procesowych lub przesłanek czynności procesowej (np. niedopełnienie warunków formalnych pisma procesowego, wniesienie środka zaskarżenia po terminie)
- Bezskuteczności czynności procesowych nie należy utożsamiać z niedopuszczalnością.
- Tylko czynność dopuszczalna może okazać się bezskuteczna.

Konsekwencje naruszenia warunków niewadliwości czynności procesowych

Wadliwość

- Czynność jest wadliwa, gdy w toku postępowania popełniono uchybienie, które mogło mieć wpływ na jej treść (błąd podczas procesowania – *error procedendi*) lub gdy tylko decyzja jest błędna (*error decedendi*).
- Wadliwość względna (art. 438) i bezwzględna (art. 439)
- Wadliwa czynność procesowa może być konwalidowana (uzdrowiona):
 - **Z mocy prawa**
 - **Z inicjatywy organów procesowych i stron** – powtórzenie wadliwej czynności lub jej korektura (uzupełnienie; por. art. 420)
 - Konwalidacja jest niedopuszczalna, gdy powstał stan nieodwracalny

Decyzje procesowe (rozstrzygnięcia)

- Wiążą tylko uczestników procesu. Inne organy lub instytucje są zobowiązane do wykonania określonej decyzji procesowej lub brania za podstawę własnych rozstrzygnięć.
 - Np. sąd cywilny jest związany ustaleniami zawartymi w prawomocnym wyroku skazującym
- Decyzje procesowe dzielą się na:
 - **Zarządzenia** – wydawane wtedy, gdy nie zachodzi konieczność wydania postanowienia. Podmiot uprawniony to: prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego, referendarz sądowy a w postępowaniu przygotowawczym prokurator i inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze (art. 93 § 2 i 3; art. 93a § 1)
 - **Orzeczenia**
 - **Wyroki** – wyrok wydaje **wyłącznie sąd!**
 - **Postanowienia** – art. 93 § 1 – jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku, sąd wydaje postanowienie (czyli – domniemanie formy postanowienia). Postanowienia może wydawać również referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym – także prokurator lub inne organy prowadzące śledztwo (dochodzenie) np. postanowienie o powołaniu biegłego

Wyrok

- Warunki formalne wyroku – art. 413
 1. Oznaczenie sądu, który go wydał, sędziów, ławników, oskarżycieli i protokolanta
 2. Data, miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku
 3. Imię, nazwisko i inne dane określające tożsamość oskarżonego
 4. Przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu
 5. Rozstrzygnięcie sądu
 6. Wskazanie zastosowanych przepisów ustawy karnej
- Wyrok **skazujący** zawiera również:
 1. Dokładne określenie czynu przypisanego oskarżonemu wraz z kwalifikacją prawną
 2. Rozstrzygnięcie co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku; a w razie potrzeby – co do zaliczenia na ich poczet tymczasowego aresztowania, zatrzymania oraz środków zapobiegawczych z art. 276

Rodzaje wyroków

- Kpk wprowadza zamknięty katalog wyroków, które mogą:
 - Warunkowo umarzać postępowanie (art. 414 § 1)
 - Umarzać postępowanie (art. 414 § 1)
 - Rozstrzygać kwestię zarzutów formułowanych wobec oskarżonego przed sądem I instancji (wyroki uniewinniające i skazujące)
 - Rozstrzygać o zasadności roszczeń majątkowych w razie skazania oskarżonego (art. 415)
 - Rozstrzygać kwestię zasadności zarzutów apelacyjnych (utrzymanie w mocy orzeczenia sądu I instancji, uchylenie go i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, uchylenie go i umorzenie postępowanie, zmiana wyroku I instancji)
 - Rozstrzygać kwestię zasadności zarzutów kasacyjnych (oddalenie kasacji, uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi II instancji, uchylenie go i umorzenie postępowania, zmiana orzeczenia i uniewinnienie oskarżonego)
 - Rozstrzygać kwestię wniosku o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub stosowanie środków przymusu (wyrok zasądający odszkodowanie lub zadośćuczynienie, wyrok oddalający wnioski)
 - Rozstrzygać o zasadności wniosku o wydanie wyroku łącznego (wydanie wyroku łącznego albo w razie stwierdzenia braku podstaw – **wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania**)

Postanowienie i zarządzenie

Jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku, sąd wydaje postanowienie (czyli – domniemanie formy postanowienia). Postanowienia może wydawać również referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym – także prokurator lub inne organy prowadzące śledztwo (dochodzenie) np. postanowienie o powołaniu biegłego

- Warunki formalne – art. 94: kpk
- Postanowienie musi zawierać:
 1. Oznaczenie organu oraz osoby lub osób wydających postanowienie
 2. Datę wydania
 3. Wskazanie sprawy oraz kwestii, której postanowienie dotyczy
 4. Rozstrzygnięcie wraz z podaniem podstawy prawnej
 5. Uzasadnienie, chyba że ustawa zwalnia z tego wymogu

Powyższe zasady stosuje się odpowiednio do zarządzeń, ale uzasadnienie zarządzenia sporządza się tylko wówczas, gdy podlega ono zaskarżeniu (art. 99 § 2)

Zarządzenie

- Decyzja procesowa niebędąca orzeczeniem, wydawana w kwestiach niewymagających postanowienia.
- Co do zasady mają charakter porządkowy, ale mogą ingerować w prawa uczestników postępowania (por. art. 247 §1)
- Zarządzenie wydaje:
 - w postępowaniu przygotowawczym: prokurator, inny organ prowadzący postępowanie, niekiedy sąd (ale wyłącznie w wypadkach wskazanych w ustawie), referendarz sądowy
 - w postępowaniu sądowym: prezes sądu, przewodniczący składu orzekającego, upoważniony sędzia
 - **W postępowaniu sądowym SĄD nie wydaje zarządzeń!**

Uzasadnienie decyzji procesowych

Wyrok

- Uzasadnienie nie jest integralną częścią wyroku.
- Zasada – uzasadnienie sporządza się na wniosek uprawnionego podmiotu
- Z urzędu uzasadnia się:
 - wyrok co do którego zgłoszono zdanie odrębne
 - Wyroki sądu II instancji, chyba że sąd zmienia lub utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok
- Art. 423 § 1. Uzasadnienie wyroku powinno być sporządzone w ciągu 14 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a w wypadku sporządzenia uzasadnienia z urzędu - od daty ogłoszenia wyroku; w sprawie zawilej, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.
- art. 99a – **UZASADNIENIE NA FORMULARZU!** (par 2- już wydane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości:
<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-uzasadnien-w-sprawach-karnych>)

Postanowienie

- Uzasadnienie jest – co do zasady – częścią składową postanowienia. Ustawa zwalnia z obowiązku sporządzenia m.in. postanowienia o przedstawieniu za zarzutów (art. 313 §1), postanowienia o umorzeniu dochodzenia (art. 325e § 1). Zgodnie z art. 98 § 3 nie wymaga również uzasadnienia dopuszczenie dowodu, czy uwzględnienie wniosku, któremu inna strona się nie sprzeciwiła, chyba że orzeczenie podlega zaskarżeniu
- Przepisy szczególne, wtedy gdy ustawa zwalnia z obowiązku sporządzenia uzasadnienia przyznają niekiedy stronom (lub osobom, których postanowienie dotyczy) prawo do złożenia wniosku o uzasadnienie np. podejrzany może żądać sporządzenia uzasadnienia postanowienia o przedstawieniu zarzutów
- Sporządzenie uzasadnienia w sprawie zawilej lub z innych ważnych przyczyn można odroczyć na czas do 7 dni

Zarządzenie

- Zasadniczo nie sporządza się uzasadnienia zarządzenia, chyba że zarządzenie jest zaskarżalne

Znaczenie uzasadnienia decyzji procesowych

- Należy przy tym stwierdzić, iż rolą orzecznictwa sądowego jest **nie tylko i wyłącznie merytoryczne rozstrzygnięcie konkretnej, indywidualnej sprawy**. W pojęciu "wymiaru sprawiedliwości", w rozumieniu przepisów konstytucyjnych i zaakceptowanych przez Polskę norm prawa międzynarodowego (szczególnie dotyczącego praw człowieka) mówiących o "prawie do sprawiedliwego sądu", kryje się znacznie więcej. Najkrócej rzecz biorąc, chodzi przede wszystkim o to, by dla wszystkich było wyraźne i niewątpliwie widoczne, iż w wyniku postępowania przed sądem zapadło **najsłuszniejsze i najbardziej odpowiadające prawu rozstrzygnięcie**.
- Jednym ze środków służących osiągnięciu tego celu **jest wyczerpujące i wszechstronne** (zarówno z merytorycznego jak i z prawnego punktu widzenia) **uzasadnienie orzeczenia, a już szczególnie wówczas - gdy, tak jak w niniejszej sprawie - występują rozbieżne interesy stron, a rozstrzygnięcie musi przedłożyć jeden z tych interesów nad drugi**. Wówczas właśnie szczególnie istotna rola uzasadnienia leży również w tym, by przekonać stronę, że jej stanowisko w sprawie zostało poważnie wzięte pod uwagę, a jeżeli zapadło inne rozstrzygnięcie to przyczyną tego są istotne powody. W ustanowionym przez prawo obowiązku takiego właśnie uzasadnienia rozstrzygnięcia leży m.in. dążenie do poszanowania godności i wolności obywatela demokratycznego państwa: bowiem naruszeniem jego prawa jest, gdy w istotnej dlań sprawie staje się adresatem rozstrzygnięcia, opatrzonego zdawkowym, czy niepełnym uzasadnieniem.

- Wyrok SN z 16.02.1994 r., III ARN 2/94

Zaskarżalność decyzji procesowych

- Uzasadnienie decyzji procesowej umożliwia kontrolę wydanego rozstrzygnięcia. Kontrola odwoławcza to sprawdzenie i ocena prawidłowości rozstrzygnięcia przez pryzmat sporządzonego uzasadnienia.

- Decyzje procesowe zaskarżane są:

Wyrok
• Apelacja
• ale – rozstrzygnięcie o koszach postępowania zawarte w wyroku może zostać zaskarżone zażaleniem (art. 460)

Postanowienie
• Zażalenie
• ale od postanowień referendarza sądowego wnosi się przeciw (art. 93a)

Zarządzenie
• Zażalenie
• od zarządzeń wydawanych przez referendarza sądowego wnosi się przeciw (art. 93a)

Forum podejmowania decyzji procesowych

- Sąd podejmuje decyzje procesowe w sposób sformalizowany. Zgodnie z art. 95 orzeka on na posiedzeniu a na rozprawie, tylko wtedy, gdy ustawa tego wymaga. Orzeczenia, które zapadają na posiedzeniu, mogą zostać również wydane na rozprawie.
 - Ale orzeczenia które zapadają na rozprawie, nie mogą zostać wydane na posiedzeniu
- Przeprowadzenia rozprawy wymaga:
 - Merytoryczne rozpoznanie zarzutów wobec oskarżonego zawartych w akcie oskarżenia przed sądem I instancji w postępowaniu zwyczajnym, przyspieszonym i prywatnoscargowym
 - Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środków zabezpieczających
 - Wniosek o dobrowolne poddanie się karze (art. 387), chyba że został złożony przed wyznaczenie terminu rozprawy (art. 338a)
 - Rozpoznanie apelacji (art. 449 § 1), chyba że zachodzą tzw. bezwzględne przyczyny odwoławcze (art. 439 § 1)
 - Rozpoznanie kasacji
 - Wydanie wyroku łącznego (art. 573 § 1)
- UWAGA! Posiedzenia wyrokowe – sąd rozstrzyga o zasadności zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, wniosku z art. 335 § 1 i 2, wniosku o warunkowe umorzenie postępowania lub wniosku z art. 338a. Wyrok zapada na posiedzeniu.
- Do posiedzeń wyrokowych stosuje się odpowiednio przepisy regulujące przebieg rozprawy

Forum podejmowania decyzji procesowych

- Posiedzenie i rozprawa różnią się:
- 1. **składem sądu** – chociaż w coraz mniejszym zakresie, z uwagi na fakt, że sąd I instancji zasadniczo orzeka w składzie jednoosobowym
- 2. **zasadami uczestnictwa** stron oraz osób trzecich
 - zasada – jawność wewnętrzna (dla stron) i zewnętrzna (dla publiczności) rozprawy
 - Posiedzenia odbywają się z wyłączeniem jawności, ale strony oraz osoby niebędące stronami mogą wziąć udział w posiedzeniu jeżeli ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów, chyba że udział jest obowiązkowy. W pozostałych przypadkach mogą wziąć udział jeżeli się stawia
 - Niektóre posiedzenia są jawne zewnętrznie (tak jak rozprawa) – art. 95b § 2
- 3. **Postępowaniem dowodowym** – na posiedzeniu zasadniczo nie prowadzi się postępowania dowodowego. Sąd może jednak skorzystać z instytucji z art. 97 – sprawdzenie okoliczności faktycznych

Zasady udziału stron i innych podmiotów w posiedzeniach sądu

- „Art. 96. § 1. Strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli wykażą interes prawny w rozstrzygnięciu, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak stanowi, chyba że ich udział jest obowiązkowy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.
- § 2. W pozostałych wypadkach nie zawiadamia się ich o posiedzeniu, a mogą wziąć w nim udział, jeżeli się stawia, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

(ZMIANA ART. 96 → 5.10.2019!)

- Np. niejawnie dla stron i publiczności jest posiedzenie, na którym sąd wydaje wyrok nakazowy

Udział stron w posiedzeniach sądu (jawność wewnętrzna)

Art 339 § 5 – strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach, gdy:

1. prokurator złożył wniosek o orzeczenie środków zabezpieczających;
2. zachodzi potrzeba rozważenia kwestii warunkowego umorzenia postępowania
3. do aktu oskarżenia dołączono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2
4. prokurator złożył wniosek z art. 335 § 1
5. Zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia, w przedmiocie umorzenia postępowania z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt. 2 – 11
6. W przedmiocie umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia
7. Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu

Jawność zewnętrzna posiedzeń sądowych

- Zasada – posiedzenia sądu odbywają się z wyłączeniem jawności
- Odstępstwa – jawne są m.in. posiedzenia – art. 95b:
 1. w przedmiocie umorzenia postępowania z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt. 2 – 11
 2. W przedmiocie umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia
 3. Wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania
 4. Na których rozstrzyga się w przedmiocie możliwości warunkowego umorzenia postępowania
 5. Tzw. posiedzenia wyrokowe – art. 343 oraz 343a

Ogłaszanie rozstrzygnięć procesowych

- Promulgacja decyzji procesowej – umożliwienie w odpowiedniej formie zapoznania się z decyzją przez inne osoby – art. 100
- Art. 100 – **uwaga zmiana po 5.10.2019!**

 - Orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie ogłasza się ustnie.
 - Orzeczenie lub zarządzenie wydane na posiedzeniu jawnym ogłasza się ustnie. Jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone. Przyczynę odstąpienia od ogłoszenia należy wskazać w protokole albo notatce urzędowej z posiedzenia.
 - Postanowienia i zarządzenia – wydane poza rozprawą doręcza się tylko wtedy, jeżeli przysługuje środek zaskarżenia. Postanowienia kończące postępowanie w sprawie doręcza się stronom, chyba że byli obecni przy ogłoszeniu postanowienia lub zarządzenia. O treści innych niż powyższe postanowień (zarządzeń) należy strony powiadomić.
 - Strony należy powiadomić o treści innych postanowień i zarządzeń (tj. takich których nie można zaskarżyć) wydanych poza rozprawą i posiedzeniem, a także wydanych na posiedzeniu, o którego terminie strona nie była zawiadomiona
 - Jeżeli ustawa nie zwalnia od równoczesnego wymogu sporządzenia uzasadnienia orzeczenie lub zarządzenie ogłasza się wraz z uzasadnieniem. **Jeżeli odroczone sporządzenie uzasadnienia – podaje się ustnie najważniejsze motywy rozstrzygnięcia i obligatoryjnie doręcza się stronie decyzję procesową.**
- Art. 100 § 8 – przy ogłoszeniu lub doręczeniu orzeczenia należy pouczyć uczestnika postępowania o przysługującym im prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia lub o tym, że orzeczenie nie podlega zaskarżeniu.

Ogłaszanie i doręczanie wyroków

- art. 100, art. 422, art. 505
- Wyrok ogłasza się ustnie na rozprawie (lub posiedzeniu – art. 341, 343. 343a)
- **Wyrok doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia środka odwoławczego, jeżeli ustawa tak stanowi.**

1. Wyrok doręcza się jeżeli zostały spełnione **łącznie** wszystkie poniższe przesłanki:

- a) oskarżonemu pozbawionemu wolności
- b) który nie ma obrońcy (ani z wyboru ani z urzędu)
- c) złożył wniosek o doprowadzenie go na rozprawę, na której miał zapaść wyrok
- d) mimo złożenia wniosku nie doprowadzono go na ogłoszenie wyroku

2. art. 505 – wyrok nakazowy doręcza się oskarżycielowi i oskarżonemu i jego obrońcy

Prawomocność decyzji procesowych

- Bezpieczeństwo prawne wymaga, aby orzeczenie w pewnym momencie stało się prawomocne (niewzruszalne).

Prawomocność orzeczenia = zakaz ponownego wszczynania procesu o to samo, czyli o ten sam czyn tej samej osoby (*ne bis in idem*).

Niemożność zaskarżenia orzeczenia w trybie instancji – prawomocność formalna

Zakaz ponownego wszczynania postępowania o to samo – prawomocność materialna

Orzeczenie prawomocne formalnie i materialnie może być wzruszone jedynie w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Kiedy orzeczenie staje się prawomocne?

1. upłynął termin do wniesienia środka odwoławczego (art. 445 i 460) i strona nie wniosła w tym terminie tego środka
2. upłynął termin do złożenia wniosku o uzasadnienie orzeczenia
3. stronie odmówiono przyjęcia środka odwoławczego (art. 429), a nie zaskarżyła tego zarządzenia lub zaskarżyła, ale zostało ono utrzymane w mocy
4. strona cofnęła środek odwoławczy, a brak jest podstaw do rozpoznania go mimo cofnięcia (art. 432)
5. orzeczenie zostało wydane przez sąd odwoławczy w wyniku wniesienia środka odwoławczego
6. wyrok nakazowy staje się prawomocny, jeżeli oskarżony lub oskarżyciel nie wniosą sprzeciwu w ciągu 7 dni od daty doręczenia wyroku lub cofną sprzeciw (art. 507)

Sposoby komunikowania się stron (lub innych osób) z organami

Ustnie do protokołu poprzez osobiste stawiennictwo np. na rozprawie lub posiedzeniu

- Osobę **uprawnioną** do udziału w czynności **zawiadamia się o jej czasie i miejscu**, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 117 § 1)
- Osobę **zobowiązaną** do udziału w czynności **wzywa się do udziału w niej, wskazują w jakiej sprawie i w jakim charakterze, miejscu i czasie ma się stawić oraz należy pouczyć o skutkach niestawiennictwa**
- Ważne! Art. 117 § 2 – czynności nie przeprowadza się jeżeli osoba uprawniona do udziału w niej:
 1. Nie stawiła się a brak dowodu, że została o niej powiadomiona
 2. Zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynika z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn
 3. Usprawiedliwiła swoje niestawiennictwo i wnosi o nieprzeprowadzenie czynności bez jej udziału

Czynności nie przeprowadza się jeżeli nie stawił się pełnomocnik lub obrońca zobowiązany do udziału w czynności (chyba że ustawa stanowi inaczej)

Por. art. 117a

→ ZMIANA: DODANO § 3a do art. 117! (wystarczy stawiennictwo obrońcy lub pełnomocnika, chyba, że udział samej strony obowiązkowy)

WAŻNE! Art. 118 **Znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia! Niewłaściwe oznaczenie czynności procesowej, a zwłaszcza środka odwoławczego, nie pozbawia jej znaczenia prawnego.** Pismo procesowe omyłkowo wniesione do niewłaściwego organu, organ ten przekazuje odpowiedniej instytucji

Pisemnie, wnosząc pismo procesowe w formie przewidzianej w kpk

- Każde pismo procesowe musi zawierać (art. 119)
 1. oznaczenie organu do którego jest skierowane oraz sprawy, której dotyczy
 2. Oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo + **w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu (5.10.2019)**
 3. Treść wniosku, w miarę potrzeby z uzasadnieniem
 4. Datę i podpis składającego pismo (za osobę która nie może się podpisać, pismo podpisuje osoba przez nią upoważniona)

Kpk obok warunków ogólnych z art. 119 wprowadza szczególne warunki formalne pism procesowych np. przymus adwokacko – radcowski w przypadku wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia czy konieczność dokonania opłat

Jeżeli pismo nie odpowiada wymaganiom formalnym, a brak jest tego rodzaju, że pismo nie może otrzymać biegu albo nie uiszczono należnych opłat lub nie dołączono upoważnienia do czynności procesowej **wzywa się osobę od której pismo pochodzi do usunięcia braków w terminie 7 dni, pod rygorem uznania pisma za bezskuteczne.**

W przypadku uzupełnienia braków pismo wywołuje skutki prawne od dnia jego wniesienia.

Wezwanie do uzupełnienia braków formalnych ma formę **zarządzenia**. W postępowaniu przed sądem może je wydawać również referendarz sądowy.

Terminy procesowe

- Zawite
 - Art. 122 § 1 – terminy do wnoszenia środków zaskarżenia i inne, które ustawa uznaje za zawite
 - Jest to termin nieprzekraczalny, czyli czynność podjęta po jego upływie jest bezskuteczna, ale można go przywrócić, jeżeli niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn niezależnych od uczestnika postępowania
 - Art. 126 § 1 – konieczne jest złożenie wniosku o przywrócenie terminu, w ciągu 7 dni (termin zawity) od daty ustania przeszkody, w którym należy wykazać, że niezachowanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od strony (uczestnika postępowania), dopełniając jednocześnie czynności, która miała być wykonana. Na odmowę przywrócenia terminu przysługuje zażalenie (art. 126 § 3). Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania orzeczenia
- Prekluzyjne
 - Terminy nieprzekraczalne i nieprzywracalne. Po ich terminie dane uprawnienie procesowe **wygasa**. Np. do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej pokrzywdzony może cofnąć wniosek o ściganie; subsydiarny akt oskarżenia można wnieść w terminie miesiąca od dnia doręczenia ponownego postanowienia o umorzeniu lub odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia
- Instrukcyjne
 - Mobilizujące organy procesowe. Są przejawem realizacji w toku postępowania postulatu szybkości (sprawności procesu)

Przywrócenie terminu zawitego

Wniosek składa się do organu, przed którym należało dokonać czynności

Czyli np. wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia składamy wraz z zażaleniem

Ponieważ termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu jest terminem zawitym możliwe jest złożenie **wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o przywrócenie terminu**

Terminy prekluzyjne a naruszenie art. 16 KPK

- Problem – co jeżeli na skutek braku pouczenia lub mylnego pouczenia uczestnik postępowania nie dochował terminu prekluzyjnego?
- Np. pokrzywdzony nie został pouczony o prawie wstąpienia w prawa oskarżyciela posiłkowego i dowiedział się o swoim uprawnieniu po rozpoczęciu przewodu sądowego

art. 16 § 1 Jeżeli organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciężących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, **brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania lub innej osoby, której to dotyczy.**

Po upływie terminu prekluzyjnego uprawnienie uczestnika postępowania **wygasa.**

Na późniejszym etapie postępowania uprawnienie to już nie przysługuje.

Np. oskarżony nie będzie mógł złożyć wniosku z art. 387

Terminy prekluzyjne a naruszenie art. 16 KPK

Postanowienie SN z 25.06.2013 r., V KZ 43/13

- Pozbawienie pokrzywdzonego „prawa do udziału w postępowaniu sądowym przez brak stosownego pouczenia lub brak zawiadomienia o terminie pierwszej rozprawy, na której mógłby złożyć stosowne oświadczenie, o którym mowa w art. 54 § 1 k.p.k., należy traktować jako szczególne naruszenie prawa procesowego, które nie może w konsekwencji całkowicie pozbawić go możliwości udziału w postępowaniu”.
- W cytowanym orzeczeniu SN uznał, że istnieje możliwość dopuszczenia go do udziału w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego w jego późniejszej fazie w wyniku prokonstytucyjnej (uwzględniającej art. 45 ust. 1 Konstytucji i prawo pokrzywdzonego do sądu w sprawach karnych) wykładni art. 16 § 1 k.p.k.
- Mimo uzyskania statusu strony pokrzywdzony odniesie ujemne skutki procesowe. Przyjmuje się, że „dopuszczenie pokrzywdzonego do postępowania w charakterze oskarżyciela posiłkowego nie tworzy bowiem fikcji posiadania uprawnień związanych ze statusem strony także przed momentem takiego dopuszczenia”. **Uprawnienie do aktywnego uczestnictwa w postępowaniu przed sądem aktualizuje się „na przyszłość”** - postanowienie SN z 25.06.2013 r., V KZ 43/13

Terminy procesowe

- W kpk występują również inne rodzaje terminów, np.:
 - terminy przedawnienia

 - Karnomaterialne – przedawnienie karalności przestępstwa
 - Cywilnoprawne – roczny termin przedawnienia dochodzenia roszczeń odszkodowawczych za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (art. 555)
- Zawieszenie terminu
 - Art. 127a
 - Jeżeli warunkiem skuteczności czynności procesowej jest jej dokonanie przez obrońcę lub pełnomocnika, termin do jej dokonania ulega zawieszeniu dla strony postępowania na czas rozpoznania wniosku o przyznanie pomocy prawnej w tym zakresie.
 - W przypadku wyznaczenia obrońcy lub pełnomocnika z urzędu termin do dokonania czynności przez wyznaczonego przedstawiciela procesowego rozpoczyna bieg od daty doręczenia mu postanowienia lub zarządzenia o tym wyznaczeniu

Doręczenia

- Dla zachowania terminu procesowego konieczne jest ustalenie momentu, od którego on biegnie. Zasadniczo będzie to od chwili promulgacji (ogłoszenia lub doręczenia) stronie danej decyzji procesowej.
- Jakie pisma podlegają doręczeniu:
 - Orzeczenia
 - Zarządzenia
 - Wezwania
 - Zawiadomienia
- Art. 131 – wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia biegną terminy procesowe, doręcza się przez operatora pocztowego (Poczta Polska, InPost), pracownika organu wysyłającego a w razie niezbędnej konieczności przez Policję. Pisma doręcza się **za pokwitowaniem odbioru**.
- Pisma organ procesowy doręcza na adres znany lub podany przez stronę. Strona lub inna osoba uczestnicząca w postępowaniu ma obowiązek informować o każdej zmianie miejsca zamieszkania, pod rygorem uznania pisma za doręczone (por. 139). Strona, która nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, ma obowiązek wskazać pełnomocnika do doręczeń (osobę uprawnioną do odbioru pism) w kraju. W przeciwnym razie pisma pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia.

Rodzaje doręczeń

Bezpośrednie

Doręczenie
pośrednie

Doręczenie
zastępcze

Doręczenie bezpośrednie

- Art. 132 § 1 – pisma doręcza się adresatowi osobiście.
- Art. 132 § 3 – bezpośrednim doręczeniem jest również doręczenie pisma za pomocą telefaksu lub poczty elektronicznej
- Art. 134 § 3 – doręczenie pisma dla adresata niebędącego osobą fizyczną albo obrońcy poprzez przekazanie go osobie zatrudnionej w biurze
- Art. 135 – prokuratora zawiadamia się o rozprawach i posiedzenia przez doręczenie wykazu spraw, które mają być w danym dniu rozpoznane
- Art. 137 – **w wypadkach niecierpiących zwłoki można wezwać lub zawiadomić osoby telefonicznie albo w inny sposób stosownie do okoliczności, pozostawiając w aktach odpis nadanego komunikatu**

Doręczenie pośrednie

- **Przekazanie pisma osobie trzeciej, która z uwagi na relacje jakie wiążą ją z adresatem, przekaże mu pismo.**
- Art. 132 § 2 – w razie chwilowej nieobecności adresata w jego mieszkaniu pismo doręcza się dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było – administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeże podejmą się oddać pismo adresatowi
- Art. 134 § 1 – pisma dla żołnierzy, funkcjonariuszy Policji, ABW, AW, SKW, SWW, CBA, SG, S.C., SW można doręczyć za pośrednictwem ich przełożonych
- Art. 134 § 2 – pisma dla osób pozbawionych wolności doręcza się za pośrednictwem administracji odpowiedniego zakładu

Doręczenie zastępcze

- **Pisma nie doręcza się do rąk adresata ani osoby trzeciej, ale adresat może i tak zapoznać się z treścią pisma.**
- Art. 133 § 1 – pismo można pozostawić w najbliższej placówce pocztowej albo jednostce Policji lub urzędzie gminy
- Art. 133 § 2 – O pozostawieniu pisma w myśl § 1 doręczający umieszcza zawiadomienie w skrzynce do doręczania korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni; w razie bezskutecznego upływu tego terminu, należy czynność zawiadomienia powtórzyć jeden raz. W razie dokonania tych czynności pismo uznaje się za doręczone.

Doręczenia – obowiązki uczestników postępowania

- Strona i osoby niebędące stronami, których prawa zostały naruszone w toku postępowania (np. osoby, u której dokonano przeszukania, osoba zatrzymana) przebywające za granicą **mają obowiązek wskazać adresata do doręczeń w kraju.**
 - niepodanie adresu do doręczeń w kraju – pismo nadane na ostatni znany adres uznaje się za doręczone
- Strona, a także pokrzywdzony jeżeli nie jest stroną, ma obowiązek zawiadamiać o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub zmianie miejsca stałego pobytu – por. art. 300 § 1 i 2
- jeżeli strona zmieniła miejsce zamieszkania/pobytu lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem **w tym także z powodu pobawienia wolności w innej sprawie**, pismo wysłane pod poprzedni adres uważa się za doręczone.

Dokumentowanie czynności procesowych

Protokół

Protokół ograniczony

Notatka urzędowa

Stenogram

Rejestracja obrazu lub dźwięku

Protokół

- **Dokument pisemny stwierdzający formę i treść czynności procesowej, sporządzony w formie nakazanej przez prawo i podpisany przez prowadzącego czynność oraz przez co najmniej drugą osobę w niej uczestniczącą**

- Art. 143 § 1 Spisania protokołu wymagają:

- 1) przyjęcie ustnego zawiadomienia o przestępstwie, wniosku o ściganie i jego cofnięcie,
- 2) przesłuchanie oskarżonego, świadka, biegłego i kuratora,
- 3) dokonanie oględzin,
- 4) dokonanie otwarcia zwłok oraz wyjęcie zwłok z grobu,
- 5) przeprowadzenie eksperymentu, konfrontacji oraz okazania,
- 6) przeszukanie osoby, miejsca, rzeczy i systemu informatycznego oraz zatrzymanie rzeczy i danych informatycznych,
- 7) otwarcie korespondencji i przesyłki oraz odtworzenie utrwalonych zapisów,
- 8) końcowe zaznajomienie się podejrzanego z materiałami postępowania przygotowawczego,
- 9) przyjęcie poręczenia,
- 10) przebieg posiedzenia sądu, jeżeli stawia się na nim uprawnione osoby albo ich obecność jest obowiązkowa,
- 11) przebieg rozprawy.

art. 143 § 2 Z innych czynności spisuje się protokół, **jeżeli przepis szczególny tego wymaga** albo **przeprowadzający czynność uzna to za potrzebne**. W innych wypadkach można ograniczyć się do sporządzenia notatki urzędowej.

np. art. 244 § 3 – protokół zatrzymania

Osoba sporządzająca protokół, która nie jest pracownikiem organu procesowego, przed przystąpieniem do protokołowania składa przyrzeczenie – art. 144 § 3

Protokolant podlega wyłączeniu z tych samych przyczyn co sędzia – art. 146

Protokół rozprawy

- Art. 144 § 1 Protokół rozprawy spisuje pracownik sekretariatu lub inna osoba upoważniona przez prezesa sądu.
- Art. 149 § 1 Protokół rozprawy oraz posiedzenia podpisują niezwłocznie przewodniczący i protokolant.
- art. 149 § 3 Jeżeli przewodniczący nie może podpisać protokołu, protokół podpisuje za niego jeden z członków składu orzekającego, zaznaczając przyczynę braku podpisu przewodniczącego.

Protokoły innych czynności procesowych

- art. 144 § 2 Inny protokół spisać może, poza osobami wymienionymi w § 1, osoba przybrana w charakterze protokolanta przez prowadzącego czynność lub sam przeprowadzający czynność.
- art. 150 § 1 Z wyjątkiem protokołu rozprawy lub posiedzenia protokół podpisują osoby **biorące udział w czynności**. Przed podpisaniem należy go odczytać i uczynić o tym wzmiankę.

Protokół

- **Art. 148 § 1.** Protokół powinien zawierać:

- 1)oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca oraz osób w niej uczestniczących,
- 2)przebieg czynności oraz oświadczenia i wnioski jej uczestników,
- 3)wydane w toku czynności postanowienia i zarządzenia, a jeżeli postanowienie lub zarządzenie sporządzono osobno, wzmiankę o jego wydaniu,
- 4)w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności.

2. Wyjaśnienia, zeznania, oświadczenia i wnioski oraz stwierdzenia określonych okoliczności przez organ prowadzący postępowanie zamieszcza się w protokole z możliwą dokładnością. Osoby biorące udział w czynności mają prawo żądać zamieszczenia w protokole z pełną dokładnością wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów.

- Protokół jest (powinien być) wiernym odzwierciedleniem przeprowadzonej czynności. Dotyczy to zwłaszcza protokołów sporządzonych w postępowaniu przygotowawczym, które mogą zostać odczytane (na zasadach określonych w art. 389, 391 – 392) na rozprawie głównej. Sąd orzekając na posiedzeniu (np. art. 343) opiera się aktach postępowania przygotowawczego, w tym protokołach z przeprowadzonych czynności dowodowych.
- Prawa uczestników czynności protokołowanej (i tego, że jej przebieg został dokładnie opisany w protokole) gwarantuje:
 1. konieczność odczytania protokołu przed podpisaniem i zamieszczeniem o tym odpowiedniej wzmianki (por. art. 150 § 1)
 2. możliwość zgłoszenia zarzutów do protokołu, które zamieszcza się w protokole (art. 150 § 2)
 3. prawo do żądania zamieszczenia określonych informacji w protokole (art. 148 § 2)
 4. możliwość złożenia wniosku o sprostowanie protokołu rozprawy lub posiedzenia (art. 152)
 5. osoby biorące udział w czynności mają prawo żądać odczytania fragmentów ich wypowiedzi wciągniętych do protokołu (art. 148 § 4)

Protokół

- W protokole, ze względu na ochronę świadka i pokrzywdzonego, nie zamieszcza się danych **dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności**. Dane te zamieszcza się w załączniku do protokołu. Nie dotyczy to miejsca pracy świadka, będącego funkcjonariuszem publicznym składającego zeznania w związku z pełnioną funkcją, chyba że dla dobra postępowania karnego nie powinno ono zostać ujawnione w protokole.
 - dane te przechowuje się w odrębnym załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione kserokopie dokumentów lub ich części, sporządzone w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi danymi.
 - Sąd lub prokurator może ujawnić w niezbędnym zakresie dane, o których mowa w § 2a lub oryginały dokumentów, o których mowa w § 2b, jeżeli mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Protokół ograniczony

- por. art. 325h
- Utrwalanie przesłuchania świadków przez Policję następuje w formie protokołu ograniczonego do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących udział w czynności. Przepisu art. 148 § 2 zdanie pierwsze nie stosuje się.

Notatka urzędowa

- Dokument relacjonujący treść i formę czynności niebędący protokołem. Spisuje się ją jeżeli nie jest wymagane sporządzenie protokołu.
- Ważne: art. 393 § 1 zd. 2 Nie wolno jednak odczytywać notatek dotyczących czynności, z których wymagane jest sporządzenie protokołu.
- Notatka urzędowa nie może być podstawą do kwestionowania wiarygodności wyjaśnień oskarżonego.
- Sporządza się ją np. z pozaprocesowego rozpytania przyszłego świadka czy podejrzanego

Postanowienie SN z 22.02.2007 r., V KK 183/06

Nie ulega wątpliwości, że w świetle art. 174 k.p.k. notatka urzędowa sporządzona z czynności rozpytania nie może zastąpić dowodu z wyjaśnień oskarżonego, czy z zeznań świadka. W związku z tym nie podlega ona ujawnieniu na rozprawie (art. 393 § 1 zd. drugie k.p.k.). **Na podstawie treści notatki urzędowej nie wolno także dokonywać ustaleń faktycznych sprzecznych z wyjaśnieniami oskarżonego, czy z zeznaniami świadka, gdyż byłoby to zastąpienie tego rodzaju dowodów treścią notatki. Nie ma natomiast zakazu przesłuchania w charakterze świadka funkcjonariusza policji, który dokonał czynności rozpytania i sporządził z niej notatkę urzędową.** Natomiast, tak jak w przypadku treści notatki urzędowej, inną kwestią jest wprowadzenie tego dowodu do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Konsekwentnie więc, tak jak i treść notatki urzędowej, dowód z zeznań funkcjonariusza policji przeprowadzony na okoliczność wypowiedzi osoby rozpytywanej nie może zastąpić dowodu z wyjaśnień oskarżonego, czy z zeznań świadka. Na podstawie tego dowodu nie wolno też czynić ustaleń faktycznych sprzecznych z wyjaśnieniami oskarżonego lub z zeznaniami świadka, wobec których dokonano czynności rozpytania, gdyż byłoby to usankcjonowanie nieformalnie przeprowadzonego dowodu z wyjaśnień lub z zeznań, w sytuacji gdy jego przeprowadzenie w formie określonej przez prawo dowodowe (tzw. dowód ścisły) jest bezwzględnie wymagane jako podstawa prawna rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej.

Nie ma natomiast procesowych przeszkód, by treść notatki urzędowej, czy zeznania osoby ją sporządzającej wykorzystać dowodowo obok wyjaśnień oskarżonego lub zeznań świadka w celu potwierdzenia i uzupełnienia oryginalnych zeznań i wyjaśnień, jeśli tym zeznaniami lub wyjaśnieniami nie przeczą albo w celu weryfikacji tych wyjaśnień lub zeznań, gdy zachodzi konieczność wyjaśnienia różnic między treścią wyjaśnień lub zeznań, ale z tym zastrzeżeniem, że nie można odmówić wiary wyjaśnieniom lub zeznaniom i dokonać ustaleń faktycznych w oparciu o treść notatki urzędowej lub na podstawie dowodu z zeznań osoby sporządzającej notatkę urzędową.

STENOGRAM – art. 145

§ 1. Jeżeli czynność procesową utrwała się za pomocą stenogramu, protokół można ograniczyć do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących w niej udział. Stenograf przekłada stenogram na pismo zwykle, przy czym czyni wzmiankę, jakim posługiwał się systemem; pierwopis stenogramu oraz jego przekład stają się załącznikami do protokołu.

REJESTRACJA OBRAZU LUB DŹWIĘKU – art. 147

- § 1. Przebieg czynności protokolowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy przed uruchomieniem urządzenia uprzedzić osoby uczestniczące w czynności.
- § 2. Przesłuchanie świadka lub biegłego utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, gdy:
 - 1) zachodzi niebezpieczeństwo, że przesłuchanie tej osoby nie będzie możliwe w dalszym postępowaniu,
 - 2) przesłuchanie następuje w trybie określonym w art. 396.
- § 2a. Przesłuchanie pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a i art. 185c, oraz świadka, o którym mowa w art. 185b, utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.
- § 3. Jeżeli czynność procesową utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, protokół można ograniczyć do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących w niej udział. Zapis obrazu lub dźwięku, a także przekład zapisu dźwięku stają się załącznikami do protokołu.

Dostęp do akt postępowania

Postępowanie przygotowawcze

- 156 § 5 **Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa**, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii **prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie**.
- W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. **Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzenia odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii.** Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

Postępowanie sądowe

- art. 156 § 1
- **Stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta** sprawy sądowej oraz daje możliwość sporządzenia z nich odpisów lub kopii. Za zgodą prezesa sądu akta te mogą być udostępnione również innym osobom. Informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli względy techniczne nie stoją temu na przeszkodzie.

Dostęp do akt postępowania

Postępowanie przygotowawcze

- Zasada – jawność dostępu do akt postępowania przygotowawczego
- Można odmówić dostępu do akt:
 - gdy zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania
 - konieczność ochrony ważnego interesu państwa
- Po wydaniu postanowienia o umorzeniu/odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego osoby, które mogą złożyć zażalenie mogą również zapoznać się z aktami – art. 306 § 1b
- Pokrzywdzonemu nie można odmówić dostępu do akt postępowania, gdy wyznaczono termin końcowego zaznajomienia podejrzanego z aktami sprawy – por. art. 321
- ważne – art. 157 § 3 Nie można odmówić stronie zezwolenia na sporządzenie odpisu protokołu czynności, w której strona uczestniczyła lub miała prawo uczestniczyć, jak również dokumentu pochodzącego od niej lub sporządzonego z jej udziałem.

Postępowanie sądowe

- Zasada – udostępnianie akt
- Jawność wewnętrzna postępowania
- Nie można odmówić stronom dostępu do akt sprawy sądowej (tj. w po wniesieniu aktu oskarżenia/innej skargi oskarżycielskiej)

Art.159.Na odmowę udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym przysługuje stronom zażalenie; na zarządzenie prokuratora zażalenie przysługuje do sądu.

Dostęp do akt postępowania a tymczasowe aresztowanie

- 1. art. 156 §5a W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku, z wyłączeniem dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.
- 2. art. 249a § 1 Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić ustalenia poczynione na podstawie:
 - 1) dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy,
 - 2) dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.
- § 2. Sąd, uprzedzając o tym prokuratora, uwzględnia z urzędu także okoliczności, których prokurator nie ujawnił, po ich ujawnieniu na posiedzeniu, jeżeli są one korzystne dla oskarżonego.
- 3. art. 250 § 2b Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej, prokurator dołącza do wniosku, o którym mowa w § 2a, w wyodrębnionym zbiorze dokumentów, dowody z zeznań świadka, których nie udostępnia się oskarżonemu i jego obrońcy.

Dostęp do akt postępowania a tymczasowe aresztowanie

- Wbrew twierdzeniom ustawodawcy obecnie – w dalszym ciągu, poza okresem między 1.07.2015 a 14.04.2016 r. – istnieje możliwość stosowania w postępowaniu przygotowawczym tymczasowego aresztowania na podstawie materiałów z którymi obrońca podejrzanego i sam podejrzany nie mieli możliwości się zapoznać. Brak znajomości utajnionych przez prokuratora materiałów utrudnia efektywne kwestionowanie podstaw zastosowania tymczasowego aresztowania – por. art. 249 § 1 i art. 258 § 1 – 3 k.p.k.
 - W jaki sposób podejrzany np. ma kwestionować to, że nie nakłaniał nikogo do składania fałszywych zeznań skoro nie wie, na podstawie czyich zeznań organ prowadzący postępowanie przygotowawcze doszedł do przekonania, że zachodzi przesłanka z art. 249 § 1 pkt 2?
- Przesłanki utajnienia części akt postępowania są bardzo ogólnie i nieprecyzyjne. Co więcej w całości pozostają niejawnie protokoły z art. 250 § 2b i nie sporządza się z nich zanonimizowanych odpisów dla podejrzanego i jego obrońcy. Tożsame przesłanki utajnienia danych świadka ustawodawca wprowadził w przypadku świadka anonimowego – art. 184 – ale wówczas podejrzany może zapoznać się z zanonimizowanymi protokołami oraz złożyć zażalenie na podstawienie o animizacji.

W przypadku, o którym mowa w art. 250 § 2b jest pozbawiony takich możliwości.

Wyrok TK z 3.06.2007 r., K 42/07

- **Przede wszystkim, Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że konstytucyjne prawo do obrony jest nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale także elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego** (por. wyroki TK z: 6 grudnia 2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU nr 11/A/2004, poz. 114 oraz 19 marca 2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27). **Zakorzenie prawa do obrony w konstytucyjnej zasadzie demokratycznego państwa prawnego powoduje, że odnosi się ono nie tylko do postępowania karnego, ale także innych postępowań toczących się w przedmiocie odpowiedzialności o charakterze represyjnym** (por. wyroki TK z: 4 lipca 2002 r., sygn. P 12/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 50; 3 listopada 2004, sygn. K 18/03, OTK ZU nr 10/A/2004, poz. 103; 19 marca 2007, sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27). Prawo to należy więc rozumieć szeroko: jako przysługujące każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (w praktyce od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku i jego wykonania. Jeszcze dalej idą najnowsze orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle których **"nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony.**

Wyrok TK z 3.06.2007 r., K 42/07

- Trybunał Konstytucyjny stwierdzał również, że prawo do obrony nie jest prawem absolutnym. Ograniczenia tego prawa podlegają ocenie przez pryzmat art. 31 ust. 3 Konstytucji, który formułuje kumulatywnie ujęte przesłanki dopuszczalności ograniczeń w korzystaniu z konstytucyjnych praw i wolności. Są to: ustawowa forma ograniczenia, istnienie w państwie demokratycznym konieczności wprowadzenia ograniczenia, funkcjonalny związek ograniczenia z realizacją wskazanych w art. 31 ust. 3 wartości (bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej, wolności i praw innych osób) oraz zakaz naruszania istoty danego prawa lub wolności. (...)
- W związku z powyższym, Trybunał Konstytucyjny uznaje, że co do zasady słuźnie postępowanie przygotowawcze - odmiennie niż postępowanie sądowe - nie jest oparte na zasadzie pełnej jawności akt sprawy (por. art. 156 § 1 k.p.k. "Stronom (...), obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta sprawy sądowej i daje możność sporządzenia z nich odpisów"). Jak stwierdził TK w postanowieniu z 27 stycznia 2004 r., sygn. SK 50/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 6 **"możliwość osiągnięcia celów postępowania przygotowawczego warunkowana jest, między innymi, zachowaniem w tajemnicy pewnych informacji, dowodów, itd. Stąd zasada udostępniania akt w postępowaniu sądowym ustępuje fakultatywności w postępowaniu przygotowawczym. Sytuacja prawna, ale przede wszystkim okoliczności faktyczne występujące w danym momencie stanowią każdorazowo o tym, czy podejrzany (jego obrońca) mogą zapoznać się z aktami"**. Także w doktrynie podkreśla się, że postępowanie przygotowawcze, w którego toku następuje zbieranie i przygotowywanie dowodów dla oceny sądu, powinno przebiegać w warunkach umożliwiających efektywne działanie organowi prowadzącemu postępowanie (por. P. Wiliński, Odmowa dostępu do akt sprawy w postępowaniu przygotowawczym, "Prokuratura i Prawo" 2006, nr 11, s. 79).

Wyrok TK z 3.06.2007 r., K 42/07

- Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wielokrotnie odnosił się do kwestii utajnienia materiałów, na podstawie których podejmowane są decyzje w przedmiocie tymczasowego aresztowania w toku postępowania przygotowawczego (zob. m.in. wyroki: Lamy przeciwko Belgii w sprawie 10444/83, Lietzow przeciwko Niemcom w sprawie 24479/94, Garcia Alva przeciwko Niemcom w sprawie 23541/94, Schoeps przeciwko Niemcom w sprawie 25116/94, Shishkov przeciwko Bułgarii w sprawie 38822/97, Kehayov przeciwko Bułgarii w sprawie 41035/98, Turcan i Turcan przeciwko Mołdawii w sprawie 39835/05, a w sprawach polskich: Migoń przeciwko Polsce w sprawie 24244/94, Matyjek przeciwko Polsce w sprawie 38184/03, Chruściński przeciwko Polsce w sprawie 22755/04, Łaskiewicz przeciwko Polsce w sprawie 28481/03). **We wszystkich tych sprawach ETPCz wyrażał opinię, że w sytuacji gdy obrońcy osoby pozbawionej wolności odmawia się dostępu do akt postępowania przygotowawczego, które są istotne dla skutecznego podważania legalności pozbawienia wolności, dochodzi do pogwałcenia zasady równości broni. Trybunał dostrzegał wprawdzie konieczność utajnienia części materiału dowodowego zebranego w trakcie śledztwa w celu zapobieżenia ingerencji podejrzanych w ten materiał, ale podkreślał, że nie może to być osiągnięte kosztem istotnego ograniczenia prawa do obrony.** Przykładowo, w wyroku z 25 czerwca 2002 r. w sprawie Migoń przeciwko Polsce (skarga nr 24244/94) uznał, że informacje zawarte w pisemnym uzasadnieniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu nie wystarczyły skarżącemu do prowadzenia skutecznej obrony w postępowaniu aresztowym, skoro jego obrońca nie uzyskał zgody prokuratora na zaznajomienie się z aktami sprawy. **Dalej Trybunał podkreślił, że "informacje, które są istotne dla oceny zasadności stosowania wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania, powinny być w odpowiedni sposób udostępnione obrońcy podejrzanego"** (por. M. Wąsek-Wiaderek, Zasada równości stron w polskim procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej, Kraków 2003, s. 245).

Wyrok TK z 3.06.2007 r., K 42/07

- Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że zakres akt, które powinny być udostępnione aresztowanemu i jego obrońcy, powinien być wyznaczany przez efektywność prawa do obrony. Jawne muszą być więc wszystkie te materiały postępowania przygotowawczego, które uzasadniają wniosek prokuratora o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania.

Odtwarzanie zaginionych lub zniszczonych akt

- postępowanie renowacyjne
- art. 160-166 k.p.k.
- podręcznik, str. 69-73

Kolokwium

Kolokwium będzie składało się zatem z 3 części:

1. test jednokrotnego wyboru – 20 pytań, 3 warianty odpowiedzi, za każde do zdobycia po 1 pkt (20 pkt);
2. krótkie pytania opisowe (definicyjne) – 3 pytania, za każde do zdobycia od 2 do 4 pkt (10 pkt);
3. dłuższe pytanie opisowe (10 pkt).